

Technologie voor ouderen : voorstel voor een landelijk platform

Citation for published version (APA):

Graafmans, J. A. M. (1988). *Technologie voor ouderen : voorstel voor een landelijk platform*. (BMGT; Vol. 92.816). Technische Universiteit Eindhoven.

Document status and date:

Gepubliceerd: 01/01/1988

Document Version:

Uitgevers PDF, ook bekend als Version of Record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.tue.nl/taverne

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

openaccess@tue.nl

providing details and we will investigate your claim.

Technologie voor ouderen
Voorstel voor een Landelijk Platform

J.A.M. Graafmans
TUE-Centrum BMGT
Postbus 513
5600 MB Eindhoven

Presentatie op het provinciehuis te 's Hertogenbosch (31-08-1988)

Geachte aanwezigen, vertegenwoordigers van overheid, bedrijfsleven, onderzoekwereld en vooral ouderen. Het lijkt wellicht aanmatigend - en dat is het ook - dat een spreker, nog niet half zo oud als de mensen waarover hij spreekt, hier het woord neemt. Het woord neemt om u een aantal observaties mee te geven, welke wij opgedaan hebben tijdens het project "Technologie voor Ouderen". Het zijn observaties van de zijlijn, van supporters van dit project dus.

Een eerste waarneming moet zijn dat de wegwijzer "De Helpende Hand" een topprodukt is geworden, gegeven de randvoorwaarden waaronder het tot stand is gekomen. "Technologie voor Ouderen" is een begrip dat maatschappelijk niet bestaat, nog niet echt leeft en soms zelfs ontkend wordt.

Om vandalisme bij de groeiende supportergroepen en belangenverenigingen te voorkomen is het noodzakelijk dat zo spoedig mogelijk een hoofdlijn "Technologie voor Ouderen" ontwikkeld wordt. Ik wil dit illustreren aan de hand van enige observaties, maar zal eerst een omschrijving van het gebied geven.

Wat kunnen we bedoelen met "Technologie voor Ouderen"? Om ons heen kijkend kunnen we een maatschappij-inrichting waarnemen waarin mensen leven en functioneren, mede dankzij een intensief gebruik en uitwisseling van producten en diensten. Producten en diensten waarin veel techniek, zichtbaar en onzichtbaar, soms functioneel en soms gebruiksonvriendelijk aanwezig is. Die aanwezigheid van techniek om ons heen kunnen we globaal in drie nivo's verdelen:

- in, op of aan het lichaam (b.v. kleding, voeding)
- in de directe leefomgeving (woning, huishouden)
- in de maatschappij (informatie, transport, recreatie).

De aanwezigheid van de techniek op al deze nivo's kan de zelfstandigheid en de zelfredzaamheid van mensen bevorderen. Het omgekeerde is helaas ook waar. De snel voortschrijdende technologische ontwikkelingen en veranderingen kunnen mensen afhankelijk maken en zelfs discrimineren.

Terug naar de observaties: gezondheid is zeer belangrijk en de geneeskunde levert waardevolle bijdragen om onze gezondheid te beschermen. Ook de gezondheid van de oudere - ik refereer aan het SOOM-programma - kreeg veel aandacht, maar door de eenzijdige belangstelling voor voornamelijk het gezondheidsaspect, zijn de ouderen als een patientengroep tevoorschijn gekomen. Ik waag het te betwijfelen of ouderen zichzelf zo zien en geef er met anderen de voorkeur aan om te spreken over een konsumentengroep met goeddeels eigen kenmerken.

Het bedrijfsleven weet dit en voelt het naderende expanderen van de seniorenmarkt aankomen. Vóórdat deze konsumentengroep zich echter wat nadrukkelijker manifesteert zullen bedrijven zich niet expliciet op deze markt richten, zelfs niet wanneer ze geschikte producten in hun assortiment hebben.

Een soortgelijke observatie geldt met betrekking tot de massamedia, zoals radio, T.V. en de geïllustreerde pers. Ik heb het niet uitgezocht, maar ik durf te veronderstellen dat de leeftijdsverdeling binnen de grootste omroepvereniging van dit land, het spiegelbeeld is van de werkelijke leeftijdsverdeling. Ook de massamedia zijn zich bewust van de doelgroep "ouderen", maar ze piekeren er niet over om zichzelf daarmee te verkopen, laat staan te identificeren.

Er bestaat een wereld van verschil tussen consumptiegoederen en hulpmiddelen voor gehandicapten. Sommige hulpmiddelen zijn voor iedereen handig, maar meestal onbereikbaar of onbetaalbaar. Ook worden ze vaak als stigmatiserend ervaren door de gewone konsument. De rigoreuze scheiding tussen de medische markt en de reguliere consumentenmarkt wordt voorlopig nog politiek maar ook cultureel bepaald. Pogingen om hier snel verandering in te brengen zullen weinig kans van slagen hebben, zolang de financiering, de verkoopkanalen en de nazorg zo nadrukkelijk verschillend blijven voor beide produktgroepen.

De overheid is zich bewust van haar politieke verantwoordelijkheid. Vele beleidsstukken zijn geschreven waarin de vergrijzing/de oudere als doel dan wel als argument wordt gehanteerd. Vaak echter gaan de bijbehorende geldstromen van de verschillende departementen daarna een eigen leven leiden, zodat het eenvoudige optelsommetje van 1 + 1, althans voor de oorspronkelijke doelgroep "ouderen", uiteindelijk toch niet op 2 uitkomt. Dezerzijds is geconstateerd dat met name op de doorsnijding technologie x bedrijfsleven x oudere konsument in de overheidsaandacht en diensengevolge in de daaraan gekoppelde stimuleringsgelden, een vacuum bestaat.

Het opbouwen van een marktdruk, waarvoor bovenal een cultuurverandering noodzakelijk is, vergt een lange adem. Tegelijkertijd is "Technologie voor Ouderen" een innovatiegebied met vele "high-tech" en "low-tech" kansen en mogelijkheden.

Een kansrijk ontwikkelingsgebied vraagt ook een goed doordachte ontwikkelingsstrategie. Er bestaat een dringende behoefte aan specificaties, criteria en randvoorwaarden waaraan produkten moeten voldoen indien ze wat specifieker maar niet exclusief op de oudere konsument gericht zijn. Een eerste vereiste hiervoor is een exploratief, analytisch onderzoek naar de behoeften, wensen, normen en gewoonten die bij deze konsumentengroep bestaan. Deze karakterisering van de oudere konsument moet daarbij hand in hand gaan met een toenemende maatschappelijke druk vanuit de ouderen zelf. De "Granny Power" (grijze macht) in de V.S. is een macht waar zelfs een presidentskandidaat niet omheen kan.

Wellicht kan een campagne van de overheid via een geschikt PR-buro leiden tot een bewustwording en een marktdruk waarop het bedrijfsleven alleen maar met produkt-innovatie kan antwoorden. Er bestaat een wezenlijke markt voor dit soort produkten. Het is in Nederland echter nog een latente markt die geoperationaliseerd moet worden.

De weg waarlangs dit tot stand kan komen biedt zich grotendeels vanzelf aan. Karakteristieken van ouderen zijn alleen te achterhalen door veldonderzoek bij en met ouderen. Hieruit volgen de behoeften aan produkten en de specifieke ergonomische eisen hierbij. De resultaten hiervan moeten terecht komen bij het bedrijfsleven waarbij sommige meer fundamentele problemen additionele aandacht zullen vragen vanuit de gedrags-, technische- of gezondheidswetenschappen. Dit soort veldonderzoek bij ouderen, in samenhang met de gerichte bewustwording vanuit de overheid, moet tevens deze markt tot leven brengen.

Een landelijk samenwerkingsplatform is hiervoor zowel een zinvolle als een noodzakelijke voorwaarde. Het doelmatig functioneren van een dergelijk platform hangt af van twee onvoorwaardelijke criteria:

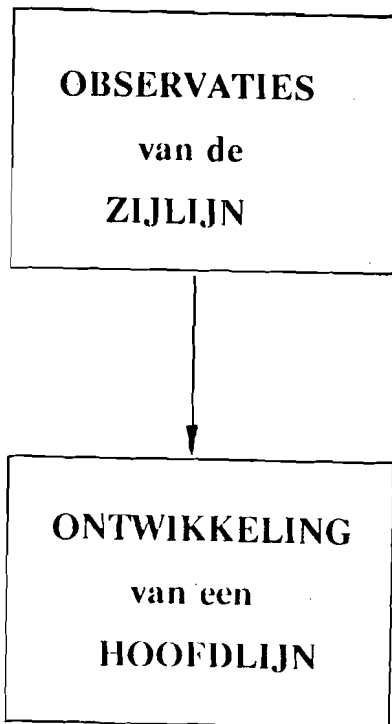
- vanuit het platform moeten zowel de relevante wetenschapsgebieden (met toegepast onderzoek), als het bedrijfsleven en de betrokken overheden, overzien en geactiveerd kunnen worden
- de toegankelijkheid en bereikbaarheid van het "veld" in het algemeen en de oudere in het bijzonder, moet binnen het platform gegarandeerd zijn.

Het innovatiegebied "Technologie voor Ouderen" zal niet tot ontplooiing kunnen komen zonder voldoende middelen. Een financieringsvorm zoals gebruikelijk bij de IOP's (innovatie-gerichte onderzoekprogramma's) zou bijvoorbeeld ook hier toepasselijk zijn. De kost zal daarbij voor de nu al zichtbare baat uitgaan. De overheid zal zich dan echt tot een flankerende taak kunnen beperken, die financieel aantrekkelijker is dan de huidige taak en het bedrijfsleven zal zich een toegang kunnen verschaffen tot een onverbiddelijk groeiende markt.

Jan Graafmans
Eindhoven, 31 augustus 1988

TECHNOLOGIE VOOR OUDEREN

BMGT

TECHNOLOGIE VOOR OUDEREN

OBSERVATIES

- * KONSUMENTENGROEP / PATIENTENGROEP
- * AKTIVITEITEN BEDRIJFSLEVEN
- * KONSUMPTIEGOEDEREN / HULPMIDDELEN
- * FINANCIERING / VERKOOP / NAZORG
- * MASSAMEDIA / OUDEREN
- * OVERHEID (WVC, VROM, EZ)
- * KULTUURVERANDERING / MARKTDRIK

BMGT

TECHNOLOGIE VOOR OUDEREN

- * **ONTWIKKELINGSGBIED**
- * **DOEL: KARAKTERISERING OUDERE KONSUMENT**

A vertical double-headed arrow is positioned between the words 'PRODUKTINNOVATIE' (bottom) and 'MAATSCHAPPELIJKE DRUK' (top). A horizontal arrow points from the text 'MAATSCHAPPELIJKE DRUK' to the vertical arrow.
- * **WEG: VELDONDERZOEK**

A vertical double-headed arrow is positioned between the words 'BEDRIJFSLEVEN' (bottom) and three scientific disciplines (top). Three horizontal arrows point from the text 'GEDRAGSWETENSCHAPPEN', 'TECHNISCHE WETENSCHAPPEN', and 'GEZONDHEIDSWETENSCHAPPEN' to the vertical arrow.
- * **ORGANISATIE: PLATFORM**
- * **MIDDELEN: OVERHEID**
BEDRIJFSLEVEN

BMGT